

לעילוי נשמה
הרב הפ"ץ בן אסתר זצ"ל
פרשת במדבר – חג השבועות

עלון חידושי תורה ושאלות על פרשת השבוע ועניינא דיומא מ - א' ועד ת' ממפרשי ומדרשי חז"ל
התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשה 159 פסוקים = וְדָגְלוּ עָלַי , אודם פיטדה

הביאני אל בית ה' ודגלו עלי אהבה. (שה"ש ב ד) תרגום: אמרת פנשתא ד'שךאל אעיל יתי לבית מתיבתא מדרשא דסיני למילף אורייתא מפום משה ספרא רבא וטיקס פקודוהי קבילית עלאי ב'חיבתא ואמריית כל דיפקיד יי אעביד ואשמע.

לעולם קוראים פרשת במדבר קודם עצרת (ש"ע או"ח תכ"ח ד). כדי שלעולם תפסיק בפרשה הזאת בין פרשת בחוקותי שיש בה קללות התוכחה ובין חג השבועות שהוא יום הדין על פירות האילן, שלא יקראו סמוך ליום הדין ויהיה לו פתחון פה לשטן לקטרג ח"ו. (באור הלכה בשם הלבוש).

וסימן לפשוטה פקדו ופסחו ולמעוברת סגרו ופסחו מנו ועצרו צומו וצלו קומו ותקעו. (ש"ע שם) פקדו לשון ציווי כלומר צו קורין סמוך לפסח, סגרו לשון מצורע מוסגר, מנו הוא במדבר סיני שנמנו בו ישראל קודם עצרת, צומו, היינו ט' באב, וצלו, היינו ואתחנן, קומו, היינו אתם נצבים קודם תקיעת ר"ה. (ט"ז, מגן אברהם). ועוד נתנו סימן יום א' של שבועות הוא יום א' של חנוכה (ש"ע ח"א) ויום א' של חנוכה (וכ"כ המ"א). ויום א' של חנוכה הוא יום פורים וזהו דוקא כשהשנה היא פשוטה וחסרה עכ"ל שלמה דאז יום ב' של שבועות הוא יום א' של חנוכה (וכ"כ המ"א). (ביאור הלכה)

הגרי"א וככל אלו הכללים מוכח ג"כ בלבוש עיי"ש. (ביאור הלכה)
איתא במדרש - וידבר י-הנה אל משה במדבר סיני (א א) למה לא ידבר י-הנה אל משה במדבר סיני. ובמים מנין שנאמר (שופטים ה, ד) גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים ובמדבר וידבר י-הנה אל משה במדבר סיני. ולמה ניתנה בג' דברים הללו אלא מה אלו חנם לכל באי העולם כך דברי תורה חנם הם שנאמר (ישעיה נה, א) הוי כל צמא לכו למים ד"א וידבר י-הנה אל משה במדבר סיני אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה לכך נאמר במדבר סיני (ב"ר א ז). כתב החתם סופר לרמוז על שלושת הדברים הללו המוזכרים במדרש, דכל אחד מהם מורה על דבר אחר, ניתנה במים - להורות על מה שאמרו חז"ל למה נמשלו דברי תורה למים? מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך, כך דברי תורה מניחים מי שדעתו גבוהה עליו והולכים למי שדעתו שפלה, וכן נתן הקב"ה את התורה על הר סיני שהוא קטן שבהרים, וכן ניתנה באש - כי התורה נמשלה לאש פי נר מצוה ותורה אור שמאירה לאדם ומדריכתו את הדרך אשר ילך בה, ניתנה במדבר - ע"ד שאמרו חז"ל לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן היינו שאינם מבקשים מותרות אלא רק כדי להחיות נפשם וכדאמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו' והיינו במדבר ארץ לא זרועה. (כתב סופר עה"ת)

מדוע דווקא בשלושה דברים הללו - האש מסמלת את החמימות, כשאדם הולך לעשות מצוה ראוי שיעשה אותה בחשק בחמימות ובהתלהבות, המים מסמלים קרירות, כאשר אדם רץ לעשות עבירה, לפחות כשעושה אותה שיהיה קריר, במדבר - כשאתה נמצא בחברת אנשים המדברים דברים בטלים, שב ושתוק. (מהר"י אסאד). התורה נמשלה למים הניתנים בחינם. אולם כדי ליהנות מהמים צריך להיות צמא. משנה ברכות ו ח השוטה מים לצמא דווקא אומר: 'שהכל נהיה בדברו'. כדי ליהנות מהמים צריך להיות צמא התנאי להצליח בתורה הוא על ידי ידיעה והכרה עד כמה התורה הקדושה היא חיי נפש עבורנו כמים קרים לנפש עיי"פה. (סוכת דוד)

ערב ראש חודש סיון הוא יום מסוגל לתפילה ולתיקון המעשים - מאחר והוא בימי הספירה וצריך הכנה לקבל חלקנו בתורה הקדושה, ואולי נזכה להיות מבני היכלא דמלכא. (זכרון יהודה - מנהגי החת"ס אות קנה) והחת"ס היה נוהג להתענות עם בני הישיבה ולקרוא ויחל' בבי מדרשא, מפני שאמרו חז"ל שעם ישראל חנו במדבר סיני בראש חודש סיון, מה חנייתם בתשובה אף נסיעתם מרפידים בתשובה, ומעשה אבות סימן לבנים, וימים אלו מסוגלים לקדש ולטהר את עצמו כמו שאבותינו נטהרו בהם. (חת"ס עה"ת). וכתב בספר 'בית ה' (עמוד תקסז) ראוי לכל איש ישראל לטהר עצמו במקווה טהרה בערב ראש חודש זה, ויהא עזר כנגדו לקבל תוספת קדושת החודש הזה. כתב החיד"א - שהימים האלו מסוגלים לקנין התורה ומידות טובות ואחדות לעם ישראל, ואם יתעורר האדם בימים אלו להשתדל בלימוד התורה ובקנין מידת הענוה ומידת האחדות והשתדלות להבין את התורה לפי מדרגתו, אין ספק שיצליח בזה, ותהא לו סגולה יותר משרא ימים. (לב דוד פרק לא). כתב השל"ה הקדוש - וביותר צריך זירוז להתללל שיהיה לו זרע כשר עד עולם, וגב אל צרכיהם וזיווגם, מה יצא הדבר. ולבי אומר שעת רצון לתפלה זו בערב ראש חודש סיון, הוא החודש שבו נתנה התורה, ואז נקראים בניו לה' א-להינו. וראוי לישב בתענית ביום ההוא הוא ואשתו, ויתעוררו בתשובה ויתקנו כל ענייני הבית איסור והיתר וטומאה וטהרה וכל העניינים, ויתנו צדקה לעניים הגונים. ואם אפשר לבעל להתענות אז הפסקה מה טוב ומה נעים, ועל כל פנים יהיה תענית גמור ככל דיני תענית צבור. (מס' תמיד פרק נר מצוה אות ק) איתא ב"שימשך ישראל' (במדבר) שבוע אחרון של השפירה מדת מלכות שכוללת כל השבועות, ומתקן כל ימי ספירת העומר כאשר ירים איש את קצה המטה שבידו, שספירת מלכות מעלה את הכל וזוכה לטהר כל השבע מידות, ובפרט בשבת זו שהיא הכנה לקבלת התורה, ובה טמון כח החג הקדוש, ונקראת שבת כלה, וזוכה על ידי כן לבינה הוא יום הקדוש מתן תורה, והכל על ידי אחדות והכנעה (שמות יט ב) ויתן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד, ועל ידי כן זוכים לקבל התורה מחדש. כתב המגיד מקאזניץ זי"ע 'כשבא ראש חודש סיון עד חג השבועות, צריך כל אדם לקרוא בתורה ולעסוק בפסוקים ממעמד הר סיני השייכים לאותו היום, ולהמשיך על עצמו את אותה הקדושה שנתגלה ביום ההוא'. (עבודת ישראל שבועות ד"ה ביום) היינו בראש חודש סיון ילמד את הפסוקים השייכים לראש חודש (שמות יט א-ב): בחג השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני. ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחננו במדבר ויחננו שם ישראל נגד ה'ה'. כתב 'תורה בציון' - בסיום ספירת מ"ט יום, לאחר מיתוק הדינים במשך כל מ"ט ימי הספירה, בלילה הזה מתמתקים כל הדינים ונחפכים לחסדים, ויש שמחה ומיתוק בכל, ואין שטן ואין פגע רע בלילה הזה.

מספר טעמים למנהג לקשט את בתי הכנסת והבתים בפרחים ושושנים - א) כדי שיזכירו שבצרת נידונים על פירות האילן ויתפללו עליהם. (מג"א תצד ה). אמר רבי חיים קנייבסקי זצ"ל שזמן התפילה על האתרוג הוא בשבועות, כיון שאז נדונים על פירות האילן. ב) זכר להא דאיתא בגמרא (שבת פה ב) מאי סביב הר סיני שנאמר (שמות לד ג) גם הוצאן והבקר אל ירעו וגו' ש"מ שהיה שם מרעה. (הלבוש שם א). ג) זכר להא דאיתא בגמרא (שבת פה ב) מאי דקתיב: לתנו פצרוגת הבשם (שה"ש ה יג) כל דיבור ודיבור שפיצא מפי הקדוש ברוך הוא נתמלא כל העולם פולו בשמים. כתב הבן יהוידע (שם) נראה לי בס"ד היתה השעה צריכה לכך, כי (יומא דף עז:): חמרא וריחני [יין וריח טוב] פקחין [עשו אותי פיקח], ולכך נתמלא העולם בשמים כדי שיתפקחו ישראל וישגו סוד הדיבור כראוי, כי בכל דיבור ודיבור היה כלול תלי תלים של הלכות. (מועד לכל חי ח לג). ד) דאיתא בתרגום שני אסתר (ג ח) המן הרשע אמר מנהג ישראל לשתוח עשבים בעצרת. (ברכי יוסף תצד ו). ה) רמז לתפוח היוצא בסיון, והקב"ה נמשל לתפוח. (שרי ופליט ח"א ח). ו) יישכר נולד מלאה אמנו בשבועות על ידי הדודאים הנותנים ריח נפלא, ויששכר סובל בעול התורה. (מועד לכל חי ח לג). ז) העשבים הם נמוכים, רמז לענוה ולהר סיני. ח) חג השבועות נקרא חג הביכורים על שם ביכורי פירות האילן שהיו מקריבים לפני המזבח בבית המקדש, והיו נוהגים לעטר גם בשיבולים רמז לקציר החטים. (תורה בציון). ט) ביום חג השבועות מלאו למשה רבינו שלושה ירחים, מז' באדר עד ו' בסיון ואז הושם בתיבה על סף היאור, והיינו בירק קני סוף. (טעמים ומנהגים) (אוצר הסגולות והכוונות).

שאלות

- א. סבו של יהושע בן נון, והוא אחד מן הנשיאים המנויים בפרשתנו.
- ב. **בְּנֵי נַפְתָּלִי תוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִקְסַפְר שְׁמוֹת מִכָּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא** (א, מב) מה הטעם שרק בנפתלי כתוב **בְּנֵי**, בניגוד לשאר השבטים, שבהם כתוב **לְבְנֵי** ?
- ב. **וְלִקְחַתְּ חַמִּשָּׁת חַמִּשָּׁת שְׁקָלִים לְגִלְגָּלַת בְּשֶׁקֶל הַקָּדָשׁ תִּקַּח עֲשָׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל**. (ג מז) מתנות כהונה הן ממון שאין לו תובעים. פרש"י - אין לו בעלים שיוכלו לתובעו בדין שהוא יכול לומר לו לכהן אחר אני נותן ולא לך. (חולין קל ב) באיזה מקרה אפשר יהיה להוציא ממנו ממון הפדיון אפילו שהם משועבדים.
- ג. **וְשֵׁם שְׁנֵי בְּנָיו מַחְלוּן וְכַלְיוֹן** (רות א ב) **שֵׁם הָאֵחָת עֲרַפָּה וְשֵׁם הַשְּׁנַיִת רֹת** (שם א ד) מה הטעם שמקדים את מחלון לכליון בכל מקום, מה הטעם שמקדים את ערפה לרות. מה הטעם שמחלון מת לפני כליון. שנאמר (שם ה) **וַיָּמָתוּ גַם-שְׁנֵיהֶם מַחְלוּן וְכַלְיוֹן**.
- ד. **וַיְהִי בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם** (א כ) כיצד נמנו בפרשתנו, והוא לא כסדר תולדותיהם. [ראובן שמעון גד יהודה יששכר זבולון לבני יוסף אפרים מנשה בנימין דן אשר נפתלי]
- ה. ששה שמות להר סיני.
- ו. ראייה בפרשה שאין פותחים פתח בתי כנסיות אלא למזרח.
- ז. ראייה בהפטרה שיש איסור כיבוס ותספורת מראש חודש אב.
- ח. יום לידתו ופטירתו של דוד המלך ע"ה.
- ט. שם נוסף לספר במדבר.
- י. כהנים ולוים פטורים מפדיון הבן. באיזה מקרה כהן מחוייב לפדות את בנו הבכור.
- יא. איתא במדרש (תנחומא יתרו ה) **כִּשְׁצִיצָאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם**, הָיוּ בָּהֶן בְּעָלֵי מוֹמִיּוֹן מִעֲבוּדַת פְּרָךְ שֶׁהָיוּ עוֹשִׂיּוֹן בְּטִיט וּבִלְבָנִים, וְהָיְתָה הָאָכֹן נּוֹפֶלֶת עֲלֵיו מִן הַבִּנְיָן וְשׁוֹבֶרֶת יָדוֹ וְקוֹטַעַת אֶת רִגְלוֹ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵינּוּ דִין שְׂאֵתָן אֶת תּוֹרַתִי לְבַעֲלֵי מוֹמִיּוֹן. מָה עָשָׂה? רָמַז לְמַלְאָכֵי הַשָּׁרַת וַיִּרְדּוּ וַיִּרְפְּאוּ אוֹתָן. לְכַאוּרָה קִשָּׁה לְמָה הָיָה צָרִיךְ לְהוֹזִיר זָבִים וּמִצּוֹרְעִים לִפְנֵי מִתְּן תּוֹרָה הָרִי כוֹלֵם נִתְרַפְּאוּ בְּשַׁעַת מִתְּן תּוֹרָה.
- יב. **לְבְנֵי יוֹסֵף לְבְנֵי אֶפְרַיִם תוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם** (א לב) מה הטעם שהקדים את אפרים למנשה וייחס הכתוב את יוסף על אפרים, ומצינו שמונה את הבכורות תחילה. וכתוב (בראשית מח יד) **כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר**. מה הטעם שכתוב **לְבְנֵי יוֹסֵף לְבְנֵי אֶפְרַיִם**. ולא **לְבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם**.
- יג. **וְלִקְחַתְּ חַמִּשָּׁת חַמִּשָּׁת שְׁקָלִים לְגִלְגָּלַת בְּשֶׁקֶל הַקָּדָשׁ תִּקַּח עֲשָׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל**. (ג מז) מה הטעם שכתוב **וְלִקְחַתְּ – תִּקַּח**, וכן **חַמִּשָּׁת חַמִּשָּׁת**. דַּרְשׁ רַבִּי סִימְאִי: בְּשַׁעַת שֶׁהִקְדִּימוּ יִשְׂרָאֵל 'נַעֲשֶׂה' ל'נִשְׁמָע' בְּאוֹ שְׁשִׁים רִיבּוּא שֶׁל מַלְאָכֵי הַשָּׁרַת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל קִשְׁרוּ לוֹ שְׁנֵי כְתָרִים, אֶחָד כְּנָגֵד 'נַעֲשֶׂה' וְאֶחָד כְּנָגֵד 'נִשְׁמָע'. וְכֵינֵן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל, וַיִּרְדּוּ מֵאֶה עֲשָׂרִים רִיבּוּא מַלְאָכֵי חַכְלָה וּפִירְקוּם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לג 1): **וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עַדְיָם מִהַר חוֹרֵב**. (שבת פח א) האם בעם ישראל היו שזכו שלא נטלו מהם שני הכתרים שניתנו במתן תורה?
- יד. אחד מל"ט מלאכות של שבת שאין חייבים עליו סקילה במזיד כשאר מלאכות מל"ט מלאכות, מכיון שאינו נחשב כמלאכה ממש. ובשוגג אין חייבים עליה חטאת.
- יז. בשעה שנותן הפדיון לכהן מברך אשר קדשנו במצותיו וצינונו 'על פדיון הבן' (ש"ע י"ד ש"ה י). באיזה מקרה מברך 'על פדיון בכורי ישראל'.
- יח. שאז את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבותם במקספ רשמות כל זכר לגלגלתם. (א ב) מה הטעם שרק כאן נאמר **בְּמִקְסַפְר שְׁמוֹת** ואילו בפרשת פנחס באותו מנין לא נאמר. דכתיב (כו ב) שאז את-ראש כל-עדת בני-ישראל, מִכָּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה לְבֵית אֲבֹתָם כֹּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל.
- יט. ויהיו בני ראובן בכור ישראל תולדתם למשפחתם לבית אבותם במקספ רשמות מִכָּן חֲדָשׁ וּמַעֲלָה לְפִקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֲשָׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמְאָתָיִם. (ג מג) מה הטעם שמספר שבט לוי היה ראובן שמעון גד מנשה. ובשאר בכתיב חסר.
- כ. ומצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלתיה עמה ונתלכנה בדרך לשוב אל ארץ יהודה. (רות א ז) איתא במדרש (רות רבה ב יב) אמר ר' יהודה א"ר יוחנן עברו על שורת הדין והלכו ביום טוב. היינו ביום א' דפסח. מה הטעם שהקילו בזה.
- כא. ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא. (ד ט) מה הטעם שצירפו את הנשיאים למנין? ואילו הנשיאים לא השתתפו במנין בני לוי?
- כב. וילך איש מבית לחם יהודה, לגור בשדי מואב הוא ואשתו, ושני בניו. (רות א א) לכאורה התיבה הוא מיותרת. דכבר כתיב וילך איש. ועוד מה הטעם שפגעה בו מידת הדין תחילה דכתיב (שם א) וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נְעֻמִי וַתִּשְׂאָר הִיא וּשְׁנֵי בְנֵיהָ. והם לא נענשו מיד על יציאתם מארץ ישראל.
- כג. ויהי כל בכור זכר במקספ רשמות מִכָּן חֲדָשׁ וּמַעֲלָה לְפִקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֲשָׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמְאָתָיִם. (ג מג) מה הטעם שמספר שבט לוי היה הקטן ביותר מכל השבטים?
- כד. מִכָּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצָבָאָתָם אֲתָה וְאַהֲרֹן. (א ג) מה הטעם שנצטוו למנות משה ואהרון ולא באחד מהם.
- כה. המוציא, בין בימינו בין בשמאלו, בתוך חיקו או על פתיפיו — חַיִּיב, שֶׁפֶן מִשָּׂא בְּנֵי קֶהַת. (שבת צב א) פרש"י - בַּפְתָּח יִשְׂאוּ (במדבר ז: ט') וימין ושמאל וחיק אורה ארעא. ובשם רבינו יצחק בר יהודה מצאתי שאמר בשם רב האי שמופרש בהש"ס ירושלמי וּפְקֻדַת אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וְקִטְרֹת הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתְּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה [שמן] אחד בימין [ושמן] אחד בשמאל והקטורת בחיקו והחביתין בכתף. מהי כמות השמן למאור לשנה שלימה. [י"א שהיה נושא אותה בעצמו אלעזר הכהן].
- כז. ויקח בעז את רות נתייה לו לאשה ויבא אליה וימנו? -הנה לה הריון וימלד בן. (רות ד יג) מספר הימים שרות היתה בהריון הרמוז בפסוק זה.
- כח. כתב את מגילת רות ואת ספר שופטים.
- כט. ונחשון הוליד את שלמה. ושלמון הוליד את-בעז. (רות ד כ-כא) מספר השנים משנכסו לארץ עד שנולד שלמה בנו של דוד המלך.

תשובות

- א. אלישמע בן עמיהוד – הוא סבו של יהושע בן נון. דכתיב (דה"י א ז כו-כז) לַעֲדֹן בְּנוֹ עַמִּיהוּד בְּנוֹ אֱלִישְׁמַע בְּנוֹ. נוֹן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ.
- ב. בנותיו היו מרובות מן הבנים, ולכך נרמז בברכת יעקב בלשון נקבה (בראשית מט כא) נִפְתְּלִי אֵינָהּ שְׁלָחָה הַזֶּמֶן ר"ת אשה. (בעה"ט, החיד"א) *
- ב. בית דין יכולים להוציא ממון הפדיון אפילו הם משועבדים. (קידושין ט)
- ג. גדול היה מחלון מכליון בכל מקום. ערפה גדולה מרות ושיניהו היו בנותיו של עגלון מלך מואב, ומסברא היה צריך מחלון הגדול לישא את ערפה הגדולה, וכליון את רות הקטנה, אלא דשמה גרים וזכה מחלון לישא את רות. כמ"ש (רות ד י) אֶת רות המואביה אשת מחלון. וכליון הצעיר פתח בעבירה תחילה שנאמר שם האחת ערפה ואח"כ עשה מחלון כמוהו. ומחלון מת תחילה לפי שהיה בידו למחות וכליון ראה שמת ולא חזר בו שהיה לו להקים את שם המת. (טעמא דקרא)
- ד. דגליהם חנו מארבע רוחות השמים, שלושה שבטים לכל רוח, וחילק את השבטים לפי האימהות, דגל בני לאה ראובן ושמעון, וכיון שהיו לה חמישה בנים הוצרך לצרף אליה שבט נוסף, צירף להם את גד שהיה בכור שפחת לאה, ודגל יהודה עם אחיו הקטנים יששכר ויובלון, ודגל בני רחל אפרים מנשה ובנימין, ודגל שאר בני השפחות דן אשר ונפתלי. נמצא שהם נמנו כסדר הדגלים. (ראב"ע) *
- ה. הר הא-להים, הר פשוט, הר גבנונים, הר חמז, הר חורב, הר סיני. (תנחומא במדבר ז) *
- ו. והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה (ג לח) איתא בתוספתא (מגילה פ"ג ה"ד) אין פותחין פתחי בתי כנסיות אלא למזרח שכן מצינו בהיכל שהיה פתוח למזרח שנא' (במדבר ג' ל"ח) והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה. ואיתא בשו"ע (או"ח קנ"ה) אין פותחין פתח בית הכנסת אלא כנגד הצד שמתפללין בו באותה העיר, שאם מתפללין למערב יפתחוהו למזרח כדי שישתחוו מן הפתח נגד הארון שהוא ברוח שמתפללין נגדו. כתב ה'ביאור הלכה' (שם) ובמקום הדחק פשוט הוא דאינו מעכב כלל. עוד כתב בשם המאירי דאין קפידא אלא בפתח שרוב הציבור נכנסין בו אבל שאר פתחים מותר לעשות בכל הצדדים. והביא בשם החת"ס שפתח הפרוזדור אין קפידא כלל בזה.
- ז. והשבתי כל משושה חנה חדשה ושבתי. (הושע ב ג) תניא, אסור לספר ולכבס מראש חדש [אב] ועד התענית, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל החדש פולו אסור. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו אסור אלא אותה שבת בלבד [שבעה שחל בו ת"ב]. ונתניא אידך: נהוג אצל מראש חדש ועד התענית, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל החדש פולו אסור, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו אסור אלא אותה שבת בלבד. אומר רבי יוחנן: ושלשון מקרא אהד דרשו. דכתיב: והשבתי כל משושה חנה חדשה ושבתי. מאן דאמר מראש חדש ועד התענית מ"סגה" [כי ראש חודש נקרא חג-רש"י]. ומאן דאמר פולו אסור מ"תש"ה, ומאן דאמר כל השבת פולו אסור מ"שבתי" (תענית כט ג-ז).
- ז. ז' בסיון נולד דוד המלך, ונפטר ו' בסיון. (ישועות יעקב או"ח סי' תצ"ד סק"א) *
- ח. חומש הפקודים. (משנה יומא ז א, בבלי סוטה לו ב) ע"ש שני המפקדים שיש בספר זה, האחד בתחילת הספר והשני לקראת סופו. (פרק כו) *
- ח. חלל שנולד לכהן והוא בכור חייב אביו הכהן לפדותו, והוא מפריש את מעות הפדיון ואומר הרי בני פדוי בחמשה סלעים אלו – ומניחן לעצמו. (בכור אדם, רי"ט אלגאזי פ"ח אות סז. שו"ת משיב דבר ח"ב סי פז.)
- ט. טמאים היו אע"פ שנתרפאו והיו צריכים לספור ז' ימים. לפיכך הזהירם לבל יהיו זבים ומצורעים. (ערוך לנר)
- י. יעקב אבינו הקדימו בברכו אותם לפיכך הקדים הכתוב את אפרים למנשה וייחס את יוסף עליו. א"נ לפי שבני אפרים היו מרובים יותר מבני מנשה. (הרמב"ן) ולא אמר לבני יוסף לאפריים לפי שיוסף לא נשא במיטת אביו משום כבוד מלכות ולכן לא רצה הכתוב למנות את יוסף בדגלים אלא ייחס את בניו ואמר לבני אפריים. (בעה"ט) א"נ כפל הכתוב תיבת לבני לומר שחשיבותם של בני אפרים היתה משום שהיו בני יוסף. (אגרא ודלה)
- כ. כפול הוא שקל הקודש משקל רגיל, ודבר זה מעכב בפדיון. (אוה"ח)
- ל. לוי שלא חטאו בעגל לא ניטלו הכתרים מהם. והם כתר כהונה ומלכות כמ"ש (שמות יט ו) ואתם תהיו לי ממלכת פהנים וגוי קדוש זו כתר כהונה ומלכות והיה כל אחד מלך והוצרכו להיות להם אחווה בא"י מעט יען אין מלך בלא אחווה. משא"כ לעתיד יהיה ה' למלך על כל הארץ ולא יצטרכו לאחווה וגוי קדוש זו כתר כהונה ומלכות. (אהבת יהונתן – הפטרת אמור)
- מ. מחמר אין חייבים עליו סקילה במזיד כיון שהוא לאו הבא מכלל עשה (שמות כג יב) למען ינוח שורף ונחמף. ובשו"ג אינו חייב חטאת כיון שלא עשה מעשה בגופו אלא רק בדיבורו. (שבת קנ"ב) *
- מ. מת העב לאחר שלושים יום שחייב האב בפדיונו, מברך 'על פדיון בכורי ישראל'. ואין מברכים 'על פדיון הבן' או 'על פדיון בכור', ככל פדיון, שמנוסח זה נשמע שהבן חי. (מאירי)
- נ. נקראו על שם אבותיהם – לכך נכתב כאן לבית אבתם במקספר שמות להודיע שלא שינו את שמם במצרים ונקראו על שם אבותיהם. (בעה"ט) *
- נ. נחלו בעבר הירדן ונתגאו בעשרם, ובשמעון ולוי כתיב (בראשית מט ז) אַחֲלָקֶם בַּעֲקֵב וְאֶפְיָצֶם בְּיִשְׂרָאֵל. (מנחת יהודה בשם פסיקתא)
- ס. ספק ספיקא דרבנן לקולא – לפי שלא ידעו בוודאות באיזה יום נקבע ראש חודש ניסן וכיון דתחומין דרבנן הקילו מספק ספיקא. ועוד לפי שחששה נעמי לפיקוח נפש להישאר באמצע הדרך. (טעמא דקרא) *
- ע. עדות היא על ייחוסו של כל אחד ואחד מהם למשפחתו ולשבטו, לפי שהם היו אחראים מטעם פרעה על עריכת רשימות העבדים ולידת בניהם. לפיכך לא השתתפו במנין בני לוי שכן בני לוי לא השתעבדו במצרים ולא יכלו הנשיאים להעיד על ייחוסם. (ספורנו, תת"ס) א"נ כדי ליתן גדולה לכל שבט ושבת. (לקח טוב) א"נ מפני שגם הם היו צריכים לדעת את מספרם לצורך ההיערכות לכיבוש הארץ (אברבנאל, כלי יקר) ולצורך חלוקתה. (מלבי"ם) עיקר הוא והם טפלים אליו לפי שהם לא באו מרצונם רק משום שנטפלו אליו. לאחר מותו נעשו יותר עיקר מאמם ולכן נענשו הם ולא היא. (טעמא דקרא)
- פ. פרושים היו לעבודת השם כבר במצרים, וכתיב (תהלים נג) וסביביו נשערה מאד ואם היו נכשלים באיזה עון מיד היו נענשים עליו וקבלו על עצמם קיום המצוות כמו האבות ונעשה להם הדבר כנדר שהעובר עליו הרי הוא כחטא, משא"כ כל ישראל. (הנצי"ב) א"נ מאחר ועם ישראל היו צריכים לפרנסם משמים נסבב הדבר שלא יהיו מעמסה גדולה על העם. (בית הלוי) א"נ לפי שהיה הארון מכלה בהם, י"א שמצד שהיו קרובים אל הארון היו פרושים מנשותיהם וע"כ לא פרו ורבו כל כך. א"נ שבת לוי שלא היו בעיניו מצרים ולא בקישו להמעטים, לא הוצרך הקב"ה להרבותם כנגד הטבע על כן לא היו מרובים באוכלוסין כל כך. (כלי יקר) א"נ לפי שיעקב הקפיד עליהם ואמר (בראשית מט ז) אַחֲלָקֶם בַּעֲקֵב וְאֶפְיָצֶם בְּיִשְׂרָאֵל. ומשבת שמעון מתו עשרים וארבעה אלה. א"נ שבת לוי נבחר מכל השבטים הוא גם המועט שבהם, לעולם הסולת מועט מהקליפה, הסובין והמורסן. (באורי אגדות)
- צ. צדקה נגבית בשנים (בב"ב ח ב) כיון שנמנו בהבאת מחצית השקל להקדש הוצרכו למנותם משה ואהרן שני גבאי צדקה לקבלם. א"נ מפני שאהרן הביא באמצעות הקרבנות להשאת שכנה בישראל לכן צירף אותו הכתוב למנין העם וסידורו כמחנה לשכינה. (כלי יקר) א"נ לפי שהיה חשש שמשא יעכבו מפני שידע ברוה"ק שהוא לא ייכנס לארץ ויירא לנפשו שהוא מקרב מיתתו לכן ציוה שגם אהרן יהא עימו. (תפארת יהונתן) א"נ לפי שיע"י המפקד לפני משה ואהרן יהיה זכות לנפקדים שישעמו עליהם ועיניהם לטובה ויקבשו עליהם רחמים. (רמב"ן).
- ק. קפ"ג לוגין - שהרי הקטרת שס"ה מנה היה ושמן המאור לשנה שלמה היה קפ"ג לוגין, והיה בלי ספק מעשה נס. (רמב"ן) והמלבי"ם כתב - י"א שנשאהם כולם בעצמו בדרך נס, וי"א שנשא רק הצריך ליום א', וי"א שהיה משגיח עליהם ביחוד, פקדנת, פי' וכן היה תחתיו פקודת כל המשכן שהיה ראש האמרכלין.
- ר. רע"א ימים – כמנין הרי"ן. איתא בגמרא (נה לה ב) אמר מר זוטרא: מאי טעמייהו [מה טעמם, המקור] לסברתם של חסידים הראשונים שאין הלידה אלא לאחר מאתים ושבעים ואחד ימים – דכתיב [שכן נאמר] בבועז ורות ויבא אליה ויתן לה הרי"ן (רות ד, ג), חשבון אותיות הרי"ן בגימטריא – מאתים ושבעים וחד הו' [מאתים ושבעים ואחד הם]. * [עיין במקורות מה הטעם שילדה דווקא ל-ט' חודשים מלאים]
- ש. שמואל הנביא - שמואל פתב ספרו ושופטים ורות. (בב"ב יד ב) מגילת רות באה להכשיר את יחוסו של דוד המלך. דאיתא בגמרא (יבמות עז א) אָמַר רַבָּא: מְלַמֵּד שְׁחָזַר טָרְבוּ בְּיִשְׁמַעְאֵל, וְאָמַר: כָּל מִי שְׂאִינוּ שׁוֹמֵעַ הִלְקָה זו – יְדַקֵּר בְּחָרְב. כָּהֵן מְבִיט דִּינֵי שֶׁל שְׁמוּאֵל הִרְמַת: "עֲמוּנִי", וְלֹא עֲמוּנִית. "מוֹאֲבִי", וְלֹא מוֹאֲבִית. *
- ת. תכ"ו שנים משנכנסו לארץ ועד שנולד שלמה בנו של דוד המלך. בגימטריא שלמון (426). רמוז בסמיכות שלמון שלמה. (רבינו יהודה החסיד)

מקורות / חידודון *

ב. א"נ המנין היה מתבצע על ידי פתקאות. בתחילה כתבו את שמות כל בני ישראל, על 550,603 פתקאות, ואת כולן שמו בקופסה גדולה ומנו את מספרן. נשיא נפתלי, שהיה האחרון, לא צריך היה לספור את הפתקים, משום שהפתקים שנשארו לאחר שכל הנשיאים בררו, היו של שבטו. לפיכך כתוב: **בְּנֵי נַפְתָּלִי וְלֹא לְבְנֵי נַפְתָּלִי.** (הנצי"ב מוולוז'ין)

נפתלי אילה שלוחה נתנבא על התשועה שתבא לישראל על יד איש משבט נפתלי, והוא ברק, ועל יד דבורה. והיו **כאילה**, שהיא קלה ברגליה. ולא אמר איל, כי עיקר המעשה על יד נקבה היה, והיא דבורה. ואמר **שלוחה** כאלו **שלוחה** למהר המעשה. וכן אמר בשירה על ברק **בַּעֲמֶק שַׁלַח בְּרַגְלָיו** (שופטים ה טו) ואמר על השירה שישירו אחר התשועה: **הַנּוֹתָן אִמְרֵי שֹׁפֵר.** (רד"ק)

ד. **מִכּוֹן עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה פֶלֶא יֵצֵא צֶבֶא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאָתָם אֲתָהּ וְאַהֲרֹן.** (א ג) במאמר השי"ת שמות הנשיאים נזכרו כסדר האמהות בני לאה קודם ואח"כ בני רחל ואח"כ בני בלהה וזלפה. ובמעשה המנין נזכרו כסדר הדגלים היינו ראובן שמעון גד שהוא ימין דרום ואח"כ יהודה יששכר זבולון מזרח וכו'. **אֲשֶׁר נִקְבְּוּ בְּשֵׁמֹתָם.** בא להורות שהלקיחה של האנשים היה כסדר שניקבו בשמות נקב"ו כסדר הנקבות היינו בני לאה בני רחל בני השפחות, אבל המנין והמפקד היה בסדר אחר וזה שסיים **פֶּאֲשֶׁר צִוְּהָ יְ-הוָה אֶת מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבַּר סִינַי** שהפקידה היה כסדר שצוה ה' במאמר **לְצִבְאָתָם.** (אגרא דכלה)

טוב אֲחֵרִית דְּבָר מְרֵאשִׁיתוּ טוֹב אֲרָךְ רוּם מְבַבָּה רוּם. (קהלת ז ח) **טב אֲחֵרִית בגימטריא סדר השבטים.** וכן **וסדר ארבע דגלים** (630) (רבינו יהודה החסיד) ה. **וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי.** שִׁשָּׁה דְּבָרִים נִקְרְאוּ לוֹ, הָרַ אֱלֹהִים, הָרַ בְּשֵׁן, הָרַ גְּבֻנוּנִים (תהלים סח, טז), הָרַ קְמֵד, הָרַ חוֹרֵב, הָרַ סִינַי. הָרַ הָאֱלֹהִים, הָרַ שִׁיבֹב בּוֹ אֱלֹהִים בְּדִין, שִׁנְאָמֵר: וְאֵלֶּה הַמְשֻׁפָּטִים (שמות כא, א). הָרַ בְּשֵׁן, הָרַ בָּא שֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. הָרַ גְּבֻנוּנִים, הָרַ שֶׁפֶסֶל אֶת כָּל הַהָרִים, פְּמָה דָאֵת אֲמֵר: או גֶבֶן או דֶק (ויקרא כו, ט). הָרַ קְמֵד, הָרַ שֶׁקְמֵד לִישֵׁב בּוֹ, שִׁנְאָמֵר: הָרַ קְמֵד אֱלֹהִים לְשִׁבְתוֹ (תהלים סח, טז). הָרַ חוֹרֵב, שִׁבּוֹ נִמְשָׁקָה חֹרֵב, מוֹת יִמֵּת הַגּוֹאֲף וְהַגּוֹאֲפֵת (ויקרא כ, י). מוֹת יִמֵּת הַרוֹצֵחַ (במדבר לה, טז). הָרַ סִינַי, שִׁבּוֹ נִשְׁנָאוּ עוֹבְדֵי עֲבֹדָה זָרָה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִמְתָּ לָהֶם אֲפּוֹפְסִין, שִׁנְאָמֵר: פִּי הַגּוֹזִים חֹרֵב יִחְרְבוּ (ישעיהו ס, יב). אֲמֵר רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, חֹרֵב יִחְרְבוּ, שִׁנְטְלוּ שֵׁם אֲפּוֹפְסִין. (תנחומא במדבר ז)

ילקוט שמעוני - מאי ה' סניי, שירדה בו שנאה לאומות העולם, ותמשה שמות יש לו, מדבר צין שנצטוו ישראל עליו, מדבר קדש שנתקדשו ישראל עליו, מדבר קדמות שנתנה קדומה עליו, מדבר פארן שפרו ורבו ישראל עליו, מדבר סיני שירדה שנאה לאומות העולם עליו, ומה שמו, ה' חורב שמו. ופליגא דרבי אבהו דאמר לה' סניי שמו, ולמה נקרא שמו ה' חורב, שירדה בו חורבה לאומות העולם. (שמות פרק יט, רפד)

אחד הטעמים למנהג לאכול מאכלי גבינה בחג השבועות - אחד השמות של הר סיני שבו קיבלנו את התורה הינו **גְּבֻנוּנִים**, מלשון נקי כגבינה, לכן אוכלים גבינה בשבועות כי קיבלנו את התורה על הר ששמו כן. (רבי שמשון מאסטרפוליא ז"ע)

ז. החיד"א במורה באצבע אות רכ"ו, הגאון רבי חיים פלאגי' במועד לכל חי סימן ח' סעיף ל"א, הגאון רבנו יוסף חיים בבן איש חי שנה א' פרשת במדבר סעיף ג', ועוד כתבו שנכון לקרוא תהלים בחג השבועות כי זה יום מנוחת דוד המלך ע"ה.

איתא בגמרא (שבת ל א) אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הוֹדִיעֵנִי? - הֲנִיחָה קִצְיָא אָמַר לוֹ: גְּזַרְהָ הִיא מְלַפְנֵי שְׁאִין מוֹדִיעֵין קִצְוֵי שֶׁל בְּשָׂר וְדָם. וּמֵדַת יָמֵי מַה הִיא - גְּזַרְהָ הִיא מְלַפְנֵי שְׁאִין מוֹדִיעֵין מֵדַת יָמֵי שֶׁל אָדָם. וְאֵדְעָה מַה חֵדֵל אֲנִי - אָמַר לוֹ: בְּשִׁבְתָּ תְמוֹת. פִּירַשׁ רַש"י באיזה יום מהשבוע וכו', יש להקשות מה תועלת יש לו בידיעה זו, אם חשב לעסוק בתורה באותו יום לברוח מן המות, זה לא יתכן שיחשוב כך שיוכל אדם לברוח מן המות, צא ולמד ממשנה רבינו ע"ה! ועוד הוא עצמו כתב בתהלים (פס, מט) **מִי גָבַר יָחִידָה וְלֹא יָרָאָה מִנֵּת יַמְלִיט נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׂאוּל סֵלָה?** ועוד למה בקש שימות באחד בשבת או בערב שבת והלא בדעתו חשב לעשות תיקון שיעסוק בתורה ובזה לא יוכל מלאך המות ליקח נפשו? ורש"י ז"ל פירש 'כדי שיתעסקו בו ובהספידו' ועל זה קשה אם יפטר בשבת יתעסקו כראוי באחד בשבת, ומה הפרש יש אם יתאחר הדבר איזה שעות, ואם ירצה יתפלל שימות בשבת בסוף היום ואז גם כן יתעסקו בו יתיכף כשהתפלל שימות, בע"כ בירר תפלתו ושמה ימות בסוף היום וגם כך לא יוכלו להתעסק בו אלא עד אחר שבת? ונראה לי בס"ד כי זוהי המלך ע"ה ידע שיש לו שונאים מליצין עליו מענין בת שבע, והיו אומרים שיש שונאים קודם זמנו בשביל עון זה חס וחלילה, ובפרט כי היו אומרים שהיה צריך לחיות ק"מ [140] שנה כנגד שבעים דאדם הראשון ושבעים דאבות, ולכן כשהיה נפטר בשבועים היו מליצים שנפטר בחצי זמנו, אשר על כן חשב לעשות המצנאה אחת דמוכח ממנה שנפטר בזמנו, והוא שרצה לידע באיזה יום מהשבוע ימות כדי שאותו היום יעסוק בתורה ולא יפסוק רגע, וידוע דאמרו רבותינו ז"ל התורה מצלת ממיתה שלא בזמנה אבל מן מיתה בזמנה אינה מצלת, ולכן הוא שהיה עוסק בתורה כל אותו היום ועם כל זה נפטר נמצא מת מיתה בזמנה. אמנם אחר שאמר לו הקב"ה שימות בשבת אז נסתרה הוכחה זאת, שחשב כי אמר בשבת מחיוב אדם לאכול שלש סעודות ואם כן עת אכילה מוכרח להיות בטל מעסק תורתו, והשתא אם יפטר בו ביום עדיין יש פתחון פה לאויביו לומר לעולם מת שלא בזמנו בשביל עון בת שבע, והא דלא הצלתו התורה כיון דבאמת היא מצלת ממיתה שלא בזמנה, היינו מפני שנפטר בעת שהיה אוכל דאז היה פסיק פומיה מגרסא, והתורה לא תציל אלא רק בעידנא דעסיק בה. ולכן בקש מהקב"ה שימית אותו באחד בשבת או בערב שבת שהוא חול שיוכל להתענות בו, ואז לא יהיה פסיק פומיה מגרסא כלל, וממילא יהיה מזה הוכחה ברורה שמת בזמנו ולא יליזו אויביו שפתים עליו בזה. וסוף דבר אחר ששמע מהקב"ה שעסק תורתו חביב עליו יותר מאלף עולות, אז חשב מעתה איש כמוני יכול לבטל עונג שבת ולעסוק בתורה, ונהג עתה כמו היה נוהג מר בריה דרבינא להתענות גם בשבתות וכן עשה, והוה יתיב וגריס כוליה יומא ממש ולא היה אוכל ושותה ביום כלל, ואז בזה אם יפטר ביום יהיה מן עסק תורתו הוכחה שמיתתו היתה בזמנה וכאמור. ונראה דלא נהג בזה אלא רק בשנת השבעים שידע שימות באותה שנה כי הוא היה יודע מספר שנותיו, והא דאֲפִיחֵת דְרָגָא לֹא נָפַל חֵס וְחִלְיָה! אלא רק זה היה סיבה שישתוק באותה רגע מדברי תורה. (בן יהוידע שם)

ח. ענין הפקודים שמראים את השינוי שנעשה מהנהגה בדרך של השגחה גלויה להנהגה בדרך הטבע, ולכן נקרא הספר על שם הפקודים. (העמק דבר) מ. בעבודת בני קהת נאמר (במדבר ד ג) **כָּל בָּא לְצִבְאָה לְעִשׂוֹת מְלֹאכָה בְּאֵהָל,** ואילו בעבודת בני גרשון ובני מררי נאמר (במדבר ד יט) **וְשָׂמוּ אֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדָתוֹ וְאֵל מְשָׂאוֹ.** מה הטעם ששינה מלשון מלאכה לעבודה? מאחר ועבודת בני גרשון ובני מררי היתה לשאת את כלי המשכן על גבי בהמות וזה נחשב 'מחמיר' ולכן לא כתוב אצלם מלאכה. משא"כ אצל בני קהת שנשארו את כל המשכן בכתף נכתב בהם מלאכה היינו מלאכת הוצאה. (אור שמח)

נ. איתא במדרש (שיר השירים רב פ"ו, ויקרא רבה פרשה ל"ב) רבי הונא בשם בר קפרא אמר, בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם, ולא שינו את לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא בהן אחד פרוץ יערהו.

אבותם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת בְּגִימַטְרִיא זֶה (12) **לֹא שִׁינוּ שְׁמוֹתָם** (1195) (רבינו יהודה החסיד) ס. כתב האלשיך הקדוש (מגילת רות פ"א) ( ) ויתכן כי בראות את עצמן לבדן בדרך, מקום מוכן לאנשי רשע, ומה גם לרבותינו ז"ל (סוטה מב ב) כי בתחום שבת בלבד ששבה ערפה העיריה דשו בה כהריפות, ומה גם עתה מהלך כמה ימים, על כן אפשר לבשו לבושי אנשים. וזהו אומרו שתייהם במ"ם ולא בנו"ן, על לכתן כמראה גברים, אך זה עשו עוון בדרך. אך בבואן בית לחם, אז שלא היה פחד, העבירו לבושי הגברים, באופן שכל רואיהם בעיר מושב יכירום כי נשים היו. וזהו אומרו **עַד בּוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבוֹאֲנָהּ** בתוספת השתי הה"ן, לרמוז כי בבואן בית לחם, נעשתה המ"ם של שתייהם נו"ן, כי שתי הה"ן שהי' י, נתוספו על המ"ם שהוא ארבעים, ונעשתה נו"ן של הוראת היותן נקבות.

ר. **הטעם שילדה רות ט' חודשים מלאים** - שאילו ילדה רות קודם היו באים לידה חודש אחד פרוץ יערהו. (בן יהוידע שם) ש. **בְּעֵי לְאֲכָרוּי עֲלִיָּה.** הדבר יפלא איך סלקא דעתיה לחלוק על הסנהדרין שהיו בימי בועז שהתירו את רות וגיירו אותה ונשאה בועז שהיה ראש הסנהדרין והלא החולק לעשות הפך הסנהדרין הרי זה זקן ממרא וחייב מיתה כמו שפסק הרמב"ם (בהלכות ממיים פרק ג')? ועוד דלפי דעתם למה יכריזו עליו דווקא יכריזו על אביו ואחיו וכל זרע דנפיק מן רות? ונראה לי בס"ד דוודאי אין יכולין לחלוק על הוראת הסנהדרין ואין לפסלו לבא בקהל ורק רצו להכריז עליו שלא יהיה יושב בסנהדרין! דקיימא לן אין מעמידין בסנהדרין אלא המיוחסין הראויים להשיא לכהונה וכמו שנאמר בגמרא דסנהדרין (סנהדרין לב.) אין הכל שתיים לדון דיני נפשות אלא כהנים לויים ישראלים המשיאין לכהונה. וכן פסק הרמב"ם ז"ל, וכוננת שאול המלך ע"ה ודואג בהכרזה כדי שממילא יפסל למלכות! ונראה דזו היתה כונת טוב שלא רצה לישא את רות באומרו **פֶּן אֲשִׁחִית אֶת נַחֲלָתִי** (רות ד, ו) וקשא אחרי שהסנהדרין התירו את רות איך יאמר כן? ולא עוד אלא שאומר כן לפנייהם! ובוזה ניחא דפחד שמא המלוכה שתהיה לאחד משבט יאודה תהיה לזרעו ואם יצא זרעו מן רות יפסידו המלוכה דאף על פי שהתירו אותה לבא בקהל אין זרעה מיוחס להיות ראוי להנשא לכהונה וליוכות למלוכה. (בן יהוידע שם)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יתור מתשובה אחת

התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה

לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com